

Utenriksdepartementet Utenriksrådets kontor
Postboks 8114 Dep.

0032 Oslo

Arkivkode/ File no:
842.3

Deres/ Dykkar ref./ Your ref.:

Dato/ Date:
18.06.2018Vår ref./ Our ref.:
1701351-32Vår saksbeh./ Enquiries:
Jan-Petter Holtedahl

Syntesestudie om sivilts samfunns arbeid for demokratisering og menneskerettigheter i det sørlige og østlige Afrika. Rapport 9/2018 - oversendelsesnotat

Evalueringsavdelingen engasjerte i 2017 Norsk Institutt for By- og regionforskning (NIBR) til å sammenstille funn fra evalueringer og andre dokumenter om sørbaserte sivilsamfunnsaktørers respons på de utfordringene de møter i det sørlige og østlige Afrika. Syntesestudien vil bli lagt frem og brukt som utgangspunkt for diskusjon på et møte i Norads lokaler tirsdag 19. juni 2018.

Studien tar for seg sørbaserte sivilsamfunnsaktører i Etiopia, Malawi, Mosambik, Uganda og Zambia, og ser nærmere på hvilke utfordringer som møter sivilsamfunnsaktører engasjert i arbeid med demokratisering og menneskerettigheter, samt hvordan aktørene svarer på disse utfordringene.

Oppsummering av funn og lærdommer

Rapporten tar utgangspunkt i den tilstramningen som har funnet sted i senere år når det gjelder sivilts samfunns muligheter til å operere verden over, ikke minst for aktører som arbeider med demokratisering og styrking av menneskerettigheter. Virkemidlene varierer fra skjerpning av lover og regelverk via finansielle restriksjoner til vold og trusler mot sivilsamfunnsaktører.

Tilstramningen sivilsamfunnsaktørene utsettes for, kan inndeles som følger:

- Restriksjon av rettigheter: Retten til organisasjons-, forsamlings- og ytringsfrihet begrenses, enten gjennom lovgivning eller som resultat av myndighetsrepresentanternes opptreden.
- Utnyttelse av begrensninger i de sosio-politiske og kulturelle omgivelsene, f.eks. i form av konservative holdninger til LHBTI-miljøet og medlemmenes rettigheter.
- Begrenset tilgang til policy-dialog med lovgivere og politiske prosesser, særlig for organisasjoner som arbeider med demokratisk styresett og menneskerettigheter.
- Reduserte finansieringsmuligheter: Endrede giverprioriteringer og begrensede muligheter til selv å reise midler fører til betydelige finansielle utfordringer for ikke-statlige organisasjoner som arbeider for demokratisering og menneskerettigheter.

De sør-baserte sivilsamfunnsaktørene responderer på disse utfordringene på ulike måter:

- Restriksjon av rettigheter: En respons på denne typen tilstramning kan være å nedlegge virksomheten. Andre dreier virksomheten mot tjenesteleveranser, begrenser aktiviteten til lokalt nivå eller blir mer forsiktige med hva og hvordan man uttaler som om f.eks. manglende demokratisering og overholdelse av menneskerettighetene (selv-sensur). En mer proaktiv holdning innebærer å mobilisere sivilsamfunnsaktører og befolkningen for øvrig til kamp mot slike restriksjoner av rettigheter, eller å saksøke myndighetene.
- Sivilsamfunnsaktører som utsettes for innskrenkninger i de sosio-politiske og kulturelle omgivelsene, velger ofte å inngå allianser lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Opplysningsarbeid er en annen responsform, en tredje å øke åpenhet og etterrettelighet i ens egen organisasjon.
- Der myndighetene har begrenset tilgangen til policy-dialog til et fåtall aktører, kan de som ikke er invitert med, i stedet søke å presse frem slik tilgang ved f.eks. å mobilisere befolkningen på lokalplanet, fremskaffe forskningsbaserte funn og/eller ved mediasamarbeid.
- En del sørbaserte sivilsamfunnsaktører svarer på begrensede finansieringsmuligheter ved å levere tjenester mot betaling, eller ved å innføre medlemsavgift. Andre mobiliserer for endringer i skattereglene for å lempe på slike begrensninger, eller søker å bli med i ulike typer fondsordninger.

Rapporten har også søkt å gi svar på hvilke responstyper som er mest relevante og effektive gitt ovennevnte utfordringer. Rapporten finner at sivilsamfunnsaktørenes respons er mest effektiv der den er basert på grundig analyse av den lokale konteksten og lokale maktforhold.

Responsmulighetene avhenger også av hvilke tema som er sosio-kulturelt eller politisk betente, som homofile rettigheter eller korrupsjon, og hvilke allianser som er tilgjengelige. De mest effektive strategiene benytter seg av et sett av responstyper og virkemidler.

Evalueringsavdelingens vurdering:

Vår vurdering er at rapporten bygger på et grundig arbeid med å velge ut dokumenter, og å sammenstille og presentere funn fra evalueringer og andre dokumenter. Rapporter peker videre, i tråd med oppdraget, på saksområder der underliggende materiale mangler eller anses å være utilstrekkelig.

Vi har lagt vekt på å presentere stoffet i et lett tilgjengelig format, for dermed å gjøre det lettere å tilegne seg den kunnskapen som finnes om utfordringer og responstyper knyttet til sørbaserte sivilsamfunnsaktørers arbeid med demokratisering og menneskerettigheter.

Evalueringsavdelingens anbefaling:

På bakgrunn av rapporten har vi følgende anbefalinger:

1. At rapporten viderefremmes til relevante enheter i Utenriksdepartementet, herunder relevante utenriksstasjoner.

Per Øyvind Bastøe
Evalueringsdirektør

Jan-Petter Holtedahl
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur.

Dato/ Date.

Vår ref./ Our ref.:

18.06.2018

1701351-32

Liste over mottakere/ Recipients:

Utenriksdepartementet Utenriksrådets kontor

Liste over kopimottakere/ Recipient(s) in copy:

Direktøren (DIR)

Utenriksdepartementet Regionavdelingen

Utenriksdepartementet Avdeling for økonomi og utvikling

Evalueringsavdelingen (EVAL) - Per Øyvind Bastøe